

25. Yıl

#bilimle
mümkün

ASTRAZENECA'NIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Nisan 2024

AstraZeneca

İçindekiler

- Yönetimin Mesajı
- Çalışmanın Amacı ve Kapsamı
- Yönetici Özeti
- AstraZeneca'ya Genel Bakış
- Dünyada AstraZeneca
- Türkiye'de AstraZeneca
- AstraZeneca Türkiye Etki Analizi
- Ekonomik Etkiler
- Sektörel Etkiler
- Sosyal Etkiler

Yönetimin Mesajı

Değerli Paydaşımız,

25 yıl önce köklü iki ilaç şirketi Astra ve Zeneca birleşerek bilimden güç alan, yenilikçi ve insan odaklı bir vizyonu AstraZeneca çatısı altında buluşturdu. AstraZeneca “**bilimle mümkün**” yaklaşımı ile son 25 yılda zorlu hastalıkların tedavisini dönüştüren, sağlık sonuçlarının iyileşmesine katkı sağlayacak pek çok çalışmaya imza attı.

AstraZeneca, engin bir deneyimi bir araya getiren bu birleşmeden 25 yıl sonra bugün geldiğimiz noktada, her gün milyonlarca insanın sağlığını iyileştirmek ve yaşam kalitesini artırmak için çalışıyor ve faaliyet gösterdiği alanlarda tüm dünyadaki hastalar için devrim niteliğindeki tıbbi gelişmelere imza atıyor.

Sağlıklı toplumlar hedefi ile ilerlediğimiz bu yolculukta bize rehberlik eden iki unsur **bilim ve insan odaklılık**. Küresel ölçekte, bilimsel araştırma ve kanıtların rehberliğinde yenilikçi ilaçların geliştirilmesi için istikrarlı şekilde yatırımlar gerçekleştiriyor, bilimsel iş birliklerimizi artırarak sürdürüyoruz. Onkoloji başta olmak üzere tedavi alanlarımızda hedefe yönelik, yenilikçi ve etkin çözümler geliştirmek için önemli AR-GE yatırımları gerçekleştiriyoruz. AstraZeneca’nın küresel gelirlerinin neredeyse dörtte biri araştırma geliştirme çalışmalarına aktararak stratejik AR-GE merkezlerimizde sağlığın geleceğini şekillendirecek çalışmalar gerçekleştiriliyor.

AstraZeneca Türkiye olarak, ülkemizin de bilimsel bilgi üretiminde konumunu güçlendirecek, bilimsel bilgiyi toplum sağlığının gelişimine yönlendirecek çok sayıda projeye imza attık. Türkiye’de en fazla sayıda klinik araştırma yürüten lider firmalar arasında, sağlık politikası önceliklerine önemli bir katkı sağlıyoruz. Ülkemizdeki aktif klinik araştırmalarımızın büyük bölümünü onkoloji alanındaki çalışmalarımız oluşturuyor. Bu sayede kanser gibi zorlu hastalıkların tedavisinde yeni gelişmelerin takip edilebilmesine, hastaların yenilikçi tedavilere erken erişimine ve daha iyi sağlık sonuçlarına ulaşmasına önemli bir katkı sağlıyoruz. Tedavi alanlarımızda en güncel bilginin üretilmesine, klinik araştırma çalışmalarını yaygınlaştırarak sağlık iş gücü ve altyapısının gelişimine sağladığımız katkıdan gurur duyuyoruz.

Bilimin ışığında ilerlerken **insan odaklı** yaklaşımımız bize kılavuzluk ediyor. Bugün en çok gurur duyduğumuz başarılarımızın kaynağı AstraZeneca’nın DNA’sına işlediğini söyleyebileceğimiz bu kavramda saklı. Çeyrek asırlık yolculuğun 23 yılına tanıklık etmiş bir AstraZeneca çalışanı ve tutkulu bir ekibin lideri olarak, öncelikle şirket kültüründe başlayan insan odaklılığın, bir ilaç şirketini çok daha büyük bir misyonun parçası haline getirdiğini söyleyebilirim.

Şirket kültürümüzde çeşitlilik, açık iletişim ve güveni inşa etmek bizim için her zaman öncelik oldu. AstraZeneca’da her zaman farklı bakış açıları, deneyimler ve yeteneklere açık ve bunları geliştirmeye çalışan bir yaklaşımı benimsedik. Bu yaklaşımımız, kurumumuzda iş birliğini güçlendirirken yaratıcılığı, inisiyatif almayı ve etki yaratma motivasyonunu geliştiren bir unsur oldu. Sağlık sonuçlarını iyileştirmek için yeni fikirler geliştiren, her basamakta çözüm için çalışan, insan odaklı 500 kişilik ekibimiz de bu yaklaşımı yansıtıyor.

Çalışanlarımızın özverili çalışmaları ile hastaların yaşamlarında anlamlı farklar yaratırken daha sağlıklı bir toplum ve sürdürülebilir bir sağlık sisteminin **paydaşların da iş birliği** ile mümkün olabileceğine inanıyoruz. Yetkinliklerimizi geliştirmek ve insanların hayatlarında anlamlı bir fark yaratmak için dernekler, akademik kurumlar ve bilim insanlarıyla iş birliği halinde çalışıyoruz. Tüm bu iş birliklerimizin temelini bilimsel ve tıbbi ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların karşılanması oluşturuyor. Bu rapor ile bu konuda katettiğimiz yolu bir kez daha görme imkânımız oldu.

25. yılımızı sağlık sisteminin bir çözüm ortağı olarak kutlarken, bu rapor ile makro ölçekteki etkilerimize de ışık tutmamız mümkün oldu. EY Türkiye ekibi, AstraZeneca’nın tedarik zinciri boyunca çarpan etkisi ile oluşan **ekonomik etkisini** ve farklı sektörlerde **istihdam** yaratılmasına sağladığımız katkılarını hesaplayarak AstraZeneca’nın Türkiye ekonomisi için önemini ortaya çıkardı. Ekonomik etki analizi ile de görüldüğü üzere AstraZeneca Türkiye olarak ilaç sektöründeki faaliyetlerimizden doğan katkının yanı sıra benzer ölçüde farklı sektörlerde yayılan bir ekonomik etkiyi de ortaya çıkarıyoruz. Sağladığımız istihdamın yaklaşık on katı bir istihdam hacmine ise destek oluyoruz. Bizi daha çok çalışmaya motive eden bu sonuçları sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyorum.

AstraZeneca olarak 25. yılımızı geride bırakırken gururla söyleyebilirim ki bugün **bir ilaç şirketinden fazlasıyız**. Bu başarıyı mümkün kılan tüm AstraZeneca Türkiye çalışanlarına ve sağlıklı bir toplum için iş birliği yaptığımız tüm paydaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Çeyrek asırdır olduğu gibi bundan sonra da tüm gücümüzle bilim ve insan odaklı yaklaşımımız doğrultusunda çalışmaya ve toplum için değer yaratmaya devam edeceğiz.

Ec. Serkan Barış
AstraZeneca Türkiye Ülke Başkanı

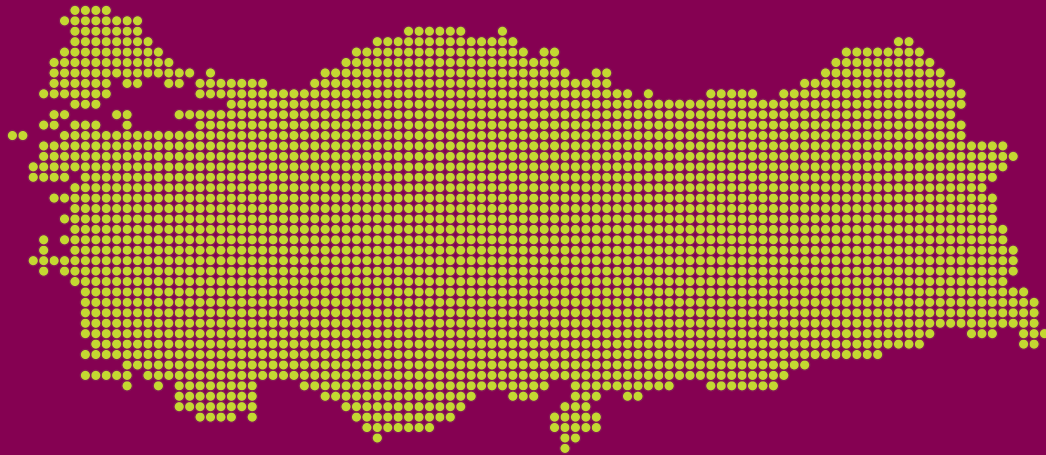
Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışma, Astra ve Zeneca şirketlerinin 1999 yılında birleşmesinin 25. yılı vesilesiyle AstraZeneca'nın Türkiye'deki ekonomik ve geniş ölçekteki toplumsal etkilerini analiz etmek amacıyla AstraZeneca Türkiye tarafından sağlanan veriler doğrultusunda EY Türkiye tarafından hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında hem nicel hem nitel metodolojilerden yararlanılarak GSYH ve istihdam başta olmak üzere AstraZeneca'nın makroekonomik etkileri tespit edilmiştir.

Şirketin Türkiye'deki sağlık sektörü ve değer zinciri üzerindeki etkileri ile sosyal etkileri analiz edilmiş, AstraZeneca tarafından gerçekleştirilen ve desteklenen çalışmalardan örnekler paylaşılmıştır.

Raporun hazırlanmasında literatür taramaları, AstraZeneca Türkiye verileri ve makroekonomik ve demografik verilere dayalı analizlerden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular sentezlenmiş ve bu raporda sunulmuştur. EY içeriği sağlanan verileri doğru kabul ederek hazırlamıştır, sağlanan verilerin doğruluğu ve tamlığı AstraZeneca Türkiye sorumluluğundadır.

Yönetici Özeti

AstraZeneca bilim ve insan odaklı, yenilikçi bir ilaç şirketidir.

İlaç sektöründeki ana faaliyetlerinin yanı sıra sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi başta olmak üzere sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlayan çalışmaları, ülke ekonomisinde ve toplumsal yaşamda olumlu etkiler oluşturmaktadır.

AstraZeneca'nın Türkiye'deki etkilerinin değerlendirilmesinde öncelikle ekonomik etkiler ele alınmıştır. Etki değerlendirmesi, AstraZeneca'nın 2023 itibarıyla Türkiye'de **GSYH'ye** doğrudan **4,6 milyar TL katkı** sağladığını, 25 yıllık faaliyet sürecinde doğrudan GSYH katkısının reel değerinin 78 milyar TL düzeyinde olduğunu göstermiştir. Dolaylı ve tetiklenen etkiler ile birlikte **25 yıllık toplam GSYH etkisinin reel değeri 195 milyar TL'dir.**

AstraZeneca, 500'ü aşkın çalışanı ile Türkiye ilaç sektörü istihdamının %1'ine karşılık gelen bir istihdam sağlamaktadır. Değer zincirinde gerçekleşen çarpan etkileri ile toplam **6.270 kişilik istihdama destek vermektedir.**

AstraZeneca, Türkiye'de ilaç ve sağlık sektörünün kapasitesinin geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. **Türkiye'de en fazla aktif klinik çalışması olan şirketlerden olan AstraZeneca, yaklaşık 100 kişiye ulaşan klinik araştırma ekibiyle 90 aktif klinik araştırma çalışması sürdürmektedir.** Klinik araştırmalara 2020'den bu yana **1,1 milyar TL yatırım** yapılmıştır.

AstraZeneca Türkiye, toplam yıllık satış hacmi 2,6 milyar TL olan ve **yıllık kutu satış hacminin %85'ine denk gelen ürünleri için yerleştirme** kararı almıştır.

Türkiye'nin bilimsel bilgi üretimine katkılarını artırmak üzere uzmanlık dernekleri ve sağlık alanında fikir liderleri ile iş birlikleri gerçekleştirmektedir. Bilimsel iş birliklerine son 5 yılda yapılan yatırımın reel değeri 13 milyon TL'nin üzerindedir.

AstraZeneca son **10 yılda 100'den fazla sosyal etki projesine** dahil olmuştur. Sosyal etki çalışmalarına **son 10 yılda yapılan yatırımların reel değeri 160 milyon TL'dir.**

25
Yıl

#bilimle
m¼mk¼n

ASTRAZENECA'YA GENEL BAKIŞ

Dünyada AstraZeneca

AstraZeneca, bilim odaklı küresel bir ilaç şirkettir. Şirket, İsveç ilaç şirketi Astra AB ve İngiliz ilaç şirketi Zeneca Group'un 1999 yılında birleşmesi ile kurulmuştur. Kökleri 1913 ve 1926 yılına uzanan iki şirketin birleşmesi AstraZeneca'nın küresel düzeyde güçlü bir ilaç şirketi haline geleceği yolculuğu başlatmıştır.

AstraZeneca, dünya genelinde sağlık hizmetlerinde yenilikçi çözümler sunmak üzere yatırım yapmakta, hastalıkların tanısı, tedavisi ve önlenmesi için çalışmaktadır. AstraZeneca, 125'ten fazla ülkede ilaçlarını sağlığın hizmetine sunmakta ve 16 ülkede üretim gerçekleştirmektedir. Ürün portföyü ve çalışmaları Onkoloji, Kardiyovasküler, Renal ve Metabolik Hastalıklar, Solunum ve İmmünoloji ile Nadir Hastalıklar ana tedavi alanlarına odaklanmaktadır.

AstraZeneca'nın toplam küresel geliri 2023 yılı itibarıyla, **45,8 milyar dolara** ulaşmıştır. Onkoloji ve Biyofarma alanları gelirlerin %80'ini oluşturmakta, bu alanları ise %17'lik paya sahip nadir hastalıklar takip etmektedir. 2023 yılında en çok büyüme kaydedilen tedavi alanı, klinik araştırma çalışmalarında da ilk sırada yer alan **onkoloji** olmuştur.

AstraZeneca araştırma ve ilaç geliştirme alanında yatırımlarını artırarak sürdürmektedir. 2023 yılında AR-GE'ye yönlendirilen yatırım 10,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya genelinde sağladığı **89.900 kişilik istihdamın 13.000'i AR-GE** alanındadır.

ABD, Birleşik Krallık, İsveç ve Çin'de **stratejik AR-GE merkezleri** bulunmaktadır. Şirket, veri bilimi ve yapay zekayı AR-GE süreçlerine entegre ederek, yeni ilaçların keşfi ve tedarik süreçlerini hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Şirketin sürdürülebilirlik odak alanları, sağlık hizmetlerine erişim, çevrenin korunması ile etik ve şeffaflıktır. Sağlık hizmetlerine erişimin geliştirilmesi amacıyla tarama programları, farkındalık ve sağlık okuryazarlığı projeleri gerçekleştirmektedir. 2023 yılında bu çalışmalar ile **66 milyon kişiye** ulaşılmıştır. Şirket çevrenin korunması hedefleri doğrultusunda kapsam 1 ve kapsam 2 emisyonlarını 2026 yılı itibarıyla %98 azaltmayı (baz yıl olan 2015'e göre) hedeflemektedir. 2023 yılında %68 emisyon azaltım hedefine ulaşmış ve araç filolarının %35'ini elektrikli araçlara dönüştürerek sürdürülebilirlik hedeflerinde önemli bir yol kat etmiştir.¹

¹AstraZeneca 2023 Faaliyet Raporu: https://www.astrazeneca.com/content/dam/az/Investor_Relations/annual-report-2023/pdf/AstraZeneca_AR_2023.pdf

Tedavi Alanları²

AstraZeneca, tedavi alanlarında sağlık sisteminin hizmetine sunduğu ilaçların yanı sıra bu alanlarda hastalık yönetiminde tanı sürecinden başlayarak ekosistemi geliştirmek, doğru hastanın doğru tedaviye ve test imkanlarına ulaşmasını sağlamak üzere çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Onkoloji

AstraZeneca kanser tedavisinde meme ve akciğer kanserleri, gastrointestinal kanserler, over kanseri, prostat kanseri ve kan kanserleri gibi en zorlu kanser türlerine odaklanmaktadır.

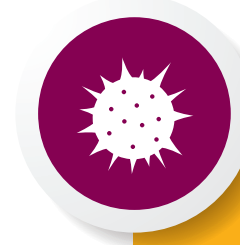
Kardiyovasküler, Renal ve Metabolik Hastalıklar (KVRM)

AstraZeneca KVRM alanında tek bir bütüncül yaklaşım benimseyerek birden fazla risk faktörünü bütüncül olarak ele almaktadır. Kalp yetmezliği, kardiyovasküler hastalıklar, kronik böbrek hastalığı ve diyabet gibi alanlarda sağlık sonuçlarının iyileştirilmesi için çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Solunum

AstraZeneca, farklılaştırılmış inhale tedaviler, yeni kombinasyonlar, cihazlar ve biyolojik ürünler yelpazesi sunarak astım ve KOAH tedavisinde öncü olmayı amaçlamaktadır.

Aşı ve İmmün Terapiler

AstraZeneca, solunum yolu ile bulaşan hastalıklara yönelik yenilikçi ve önleyici çözümler geliştirmektedir.

Diğer Tedavi Alanları

AstraZeneca aynı zamanda enfeksiyöz hastalıklar, antimikrobiyal direnç, mevsimsel grip, alzheimer ve lupus gibi alanlarda da faaliyet göstermektedir.

²AstraZeneca tedavi alanları hakkında bilgi için: <https://www.astrazeneca.com.tr/tedavi-alarimiz.html>

Türkiye’de AstraZeneca

AstraZeneca Türkiye’de, sağlık sonuçlarını iyileştirmek, hastaların yaşam kalitesini artırmak ve insanlığın karşı karşıya olduğu büyük sağlık sorunlarına çözümler üretmek amacıyla **500’den fazla çalışanıyla** faaliyet göstermektedir.

AstraZeneca faaliyetlerinde sürdürülebilirlik ilkesini benimseyerek, kurumsal sorumluluklarını ön planda tutmaktadır. **Bilimsel bilgi birikiminin desteklenmesi, sağlık hizmetlerine erişimin geliştirilmesi ve yenilikçi sağlık çözümlerinin** teşvik edilmesinde aktif rol üstlenmektedir.

AstraZeneca’nın bu vizyonla Türkiye’deki varlığı Türk sağlık sisteminin gelişimine ve hastaların yaşam kalitesinin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Şirketin sunduğu yenilikçi ilaçlar, tedavi seçeneklerini çeşitlendirmekte ve sağlık sonuçlarının iyileşmesine etkide bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Şirketin Türkiye’deki **klินิก araştırmaları, ürünlerin yerel üretimi ve dağıtım faaliyetleri**, yerel ekonominin canlanmasına ve istihdamın artmasına katkıda bulunmaktadır. Bu faktörler, AstraZeneca’nın Türkiye’de kalkınmaya olan olumlu etkisini göstermektedir.

AstraZeneca, Great Place to Work Enstitüsü’nün açıkladığı **Türkiye’nin En İyi İşverenleri** listesinde 500-999 çalışan kategorisinde lider şirketler arasında yer almış ve bu başarıyı 2024 yılında 7. kez elde etmiştir. Şirket, çeşitliliği ve kapsayıcılığı tüm alanlarda desteklemeyi bir öncelik olarak benimsemektedir. Eşitlik ilkesini güçlendirmek, her çalışana adil fırsatlar sunmak ve sürdürülebilirlik anlayışını benimsemek, AstraZeneca’nın iş kültürünün temel unsurları arasında yer almaktadır.

Şirket, sadece ürettiği ilaçlarla değil, aynı zamanda benimsediği çalışma şekli ve topluma sunduğu desteklerle de değer yaratma misyonunu benimsemektedir. AstraZeneca Türkiye, iş süreçlerinin her aşamasında etik ve şeffaflık ilkelerini önceliklendirerek toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeyi hedeflemektedir.

AstraZeneca Türkiye, toplumun ve gezegenin sağlığı arasında güçlü bir ilişki olduğunu vurgulamakta, bu doğrultuda faaliyetlerinin ve sağlık hizmetlerinin **çevresel etkilerini azaltacak çalışmalar** gerçekleştirmeyi taahhüt etmektedir.

Paydaşların Gözünden AstraZeneca

“Ekseninde her zaman bilim olan, ilkel, etik, bilime değer veren bir sağlık firması.

Prof. Dr. Ülkü Yılmaz
Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği Eski Başkanı

“AstraZeneca gerek şirket iç kuralları gerekse Bakanlık düzenlemeleri ile tutarlı ve uyumlu bir çalışma içerisinde.

Prof. Dr. Vedat Aytekin
Türk Kardiyoloji Derneği Başkanı

“İnovatif, yenilikçi, geleceğin tedavilerini ve sağlık teknolojilerini hasta faydasına geliştirmeye çalışan bir firma.

Doç. Dr. Taha Bahsi
Tıbbi Genetik Derneği Başkanı

“AstraZeneca öncelikle etik bir firma.

Prof. Dr. Serdar Özkök
Türk Akciğer Kanseri Derneği Başkanı

“Yenilikçi tedavilerin geliştirilmesinde etkin olan, altyapısı ve bilgi birikimi olan bir firma.

Doç. Dr. Gökşen İnanc İmamoğlu
Türk Tıbbi Onkoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Değer Zinciri

AstraZeneca'nın değer zinciri, sağlık sektöründe geniş bir etki alanına sahiptir.

AstraZeneca ürünlerinin, yaklaşık 35 ecza deposu ve 200'den fazla ecza deposu şubesi ile 28.000 eczane ve 2.000'den fazla hastane ile sağlığın hizmetine ulaştığı değerlendirilmektedir.

Şirket, sağlık hizmetlerine erişimin geliştirilmesi hedefi ile 215 hekim ve sağlık çalışanı derneği, 13 hasta derneği, 6 sektör derneği ve 39 diğer sivil toplum kuruluşuyla iş birliği yapmakta, kalkınma hedeflerine paydaş ekosistemi ile katkıda bulunmaktadır.

AstraZeneca Türkiye, faaliyetlerini sürdürürken **insan odaklı vizyonu** ile hareket etmekte, bu doğrultuda sektörün ve sağlık hizmetlerinin gelişimini desteklemektedir.

AstraZeneca Türkiye, bir ilaç firması olarak hastaların yaşamlarını iyileştirmenin yanı sıra Türkiye'ye getirdiği klinik çalışmalar ve bilimsel iş birlikleri ile ülkenin sağlık alanında gelişimine katkı sağlamakta, yerel üretimi destekleyerek sektörde kapasite gelişimine olumlu etkide bulunmaktadır. Toplumun bilinçlenmesi ve erken tanının önemine dikkat çekilmesi amacıyla çalışmalar yaparak sağlığın bugünü ve geleceğine yatırımında bulunmaktadır.

AstraZeneca Türkiye Etki Analizi

AstraZeneca Etki Stratejisi

AstraZeneca bir ilaç şirketi olarak operasyonel faaliyetleri ve ticari hedeflerinin de ötesinde, parçası olduğu ekosistemde uzun vadeli pozitif geri dönüşleri olacak ve topluma katma değer sağlayacak etkiler yaratmayı hedeflemektedir.

Bu doğrultuda ekosistemdeki etki kapasitesini artıracak adımlar atmaktadır.

TEMEL HEDEFLER VE ÖNE ÇIKAN STRATEJİLER

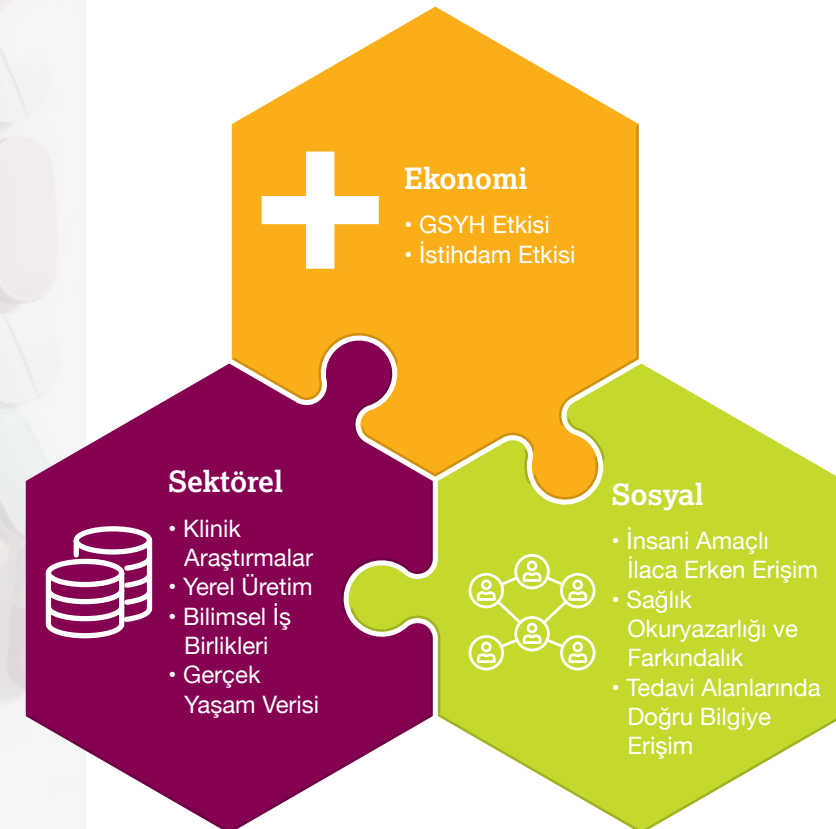
HEDEF	STRATEJİ
En İyi Sağlık Sonuçlarına Ulaşmak	Yenilikçi ilaçları sağlığın hizmetine sunmak, doğru hastanın doğru tedaviyi almasını sağlamak, hastalık sürecindeki erişim engellerinin giderilmesine katkı sağlamak
Sağlık Ekosistemini Geliştirmek	Klinik araştırmalar ve diğer bilimsel çalışmalar ile bilgi üretimini desteklemek, yenilikçi çözümlerin ülkeye taşınmasına destek olmak, yerel üretimi desteklemek
Toplumda Sağlık Bilincinin Geliştirilmesine Katkı Sağlamak	Sağlık okuryazarlığı ve tedavi alanlarında doğru bilgiye erişimin artırılması için iş birlikleri gerçekleştirmek

AstraZeneca'nın Türkiye'ye Etkisine Genel Bakış

AstraZeneca'nın Türkiye'ye Etkileri çalışması kapsamında, şirketin ekosistemde değer üretimi ekonomik etki, sosyal etki ve sektörel etki olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

Ekonomik etkilerin değerlendirilmesinde şirketin faaliyet raporu verileri ve tedarik verilerinden yararlanılmıştır. Sektörel etki analizi yapılırken şirketin gerçekleştirdiği yerel üretime katkısı, bilimsel iş birlikleri, klinik çalışma alanında yaptığı yatırımlar ve ve kapasite geliştirme çalışmaları göz önünde bulundurulmuştur.

Sosyal etki analizi yapılırken, şirketin son 10 yılda Türkiye'de gerçekleştirdiği ve desteklediği sosyal etki projeleri, bağışlar ve farkındalık projelerine yapılan yatırımların bilgisinden yararlanılmıştır.

Ekonomik Etkiler

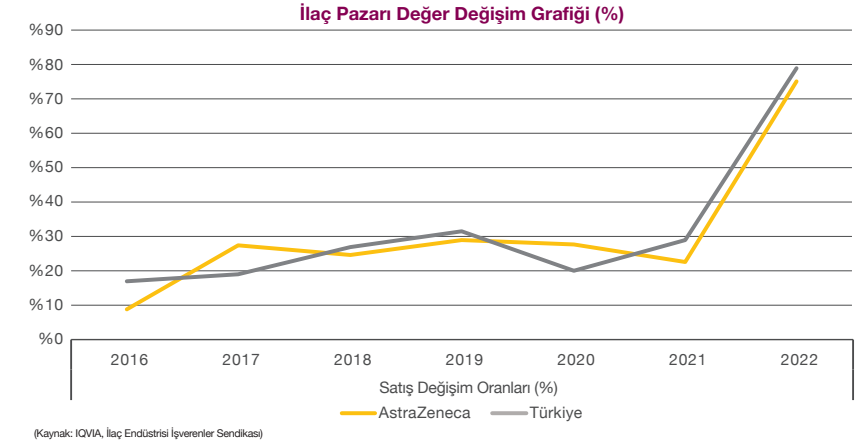
Türkiye Ekonomisinde İlaç Sektörü ve AstraZeneca

İlaç sanayi tüm dünyada ekonomiye yüksek katma değer sağlayan ve kalkınma hedeflerine ulaşılmasında kilit öneme sahip sektörler arasında yer almaktadır. Ortalama yaşam süresinin artması ile hastalık riskleri ve prevalansı artarken, sağlık hizmetlerine olan ihtiyaç da çeşitlenerek artmaktadır. Bu kapsamda hastalıkların önlenmesine ve tedavisine yönelik yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Dünya genelinde AR-GE'ye en fazla yatırım yapan sektörlerden olan ilaç sektörü bu ihtiyacı karşılanmasında ana aktör olurken, toplum sağlığı ve ekonomi genelinde oluşturduğu etki ile kalkınmanın da lokomotif sektörleri arasında yer almaktadır.

Türkiye İlaç Sektöründe, Aralık 2022 itibarıyla faaliyet gösteren yaklaşık 855 kuruluş, uluslararası standartlarda üretim yapan 103 ilaç ve radyofarmasötik üretim tesisi ile 13 hammadde üretim tesisi bulunmakta olup³ ilaç endüstrisi 47 bini aşan çalışanı istihdam etmektedir.⁴ Türkiye 2022 yılında dünya ilaç sektöründe hasılat bazında 21'nci sırada yer almaktadır.

Türkiye ilaç ve tıbbi sağlık ürünleri pazarının 2022 yılında dolar bazında değer artışı göstermediği, ancak Türk lirası bazında hastane ve eczanelerde değer ölçeğinde %78,8 büyümeye ile 121,6 milyar TL'ye, kutu ölçeğinde ise %8,6 büyümeye ile 2,82 milyar kutuya ulaştığı görülmektedir.⁵

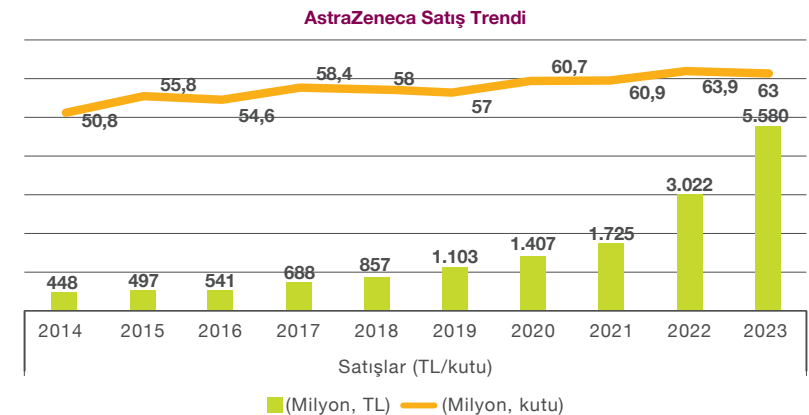
AstraZeneca Türkiye de son yıllarda Türkiye ilaç sektörüyle paralel olarak hem kutu hem de TL bazında büyümeye eğilimi göstermektedir.

AstraZeneca Pazar Payı

AstraZeneca Türkiye, son 5 yıl içerisinde istikrarlı çalışmaları sonucu %3 düzeyindeki pazar payını korumayı sürdürmüştür. 2023 yılında satış hacminde değer bazında %85 düzeyinde büyümeye gerçekleşmiştir.

AstraZeneca Mart 2024 itibarıyla Türkiye'deki ilaç firmaları arasında TL bazında 6., kutu bazında 9. sırada yerini almıştır.

Kaynak: IQVIA raporları ve AstraZeneca verileri

³İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası, 2022 Türkiye İlaç Sektörü Raporu, https://www.iels.org.tr/static/shared/publications/pdf/23623XAFT_tr_ilac_sektoru_2022.pdf
⁴İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası, 2022 Yılı İlaç Endüstrisi İstihdam Analizi, https://www.iels.org.tr/static/shared/publications/pdf/171023yhoK_2022_istihdam_raporu.pdf
⁵İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası, 2022 Türkiye İlaç Sektörü Raporu, https://www.iels.org.tr/static/shared/publications/pdf/23623XAFT_tr_ilac_sektoru_2022.pdf

AstraZeneca'nın Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya Etkisi

AstraZeneca, ülkemizde ilaç sektörü alanındaki operasyonları, yatırım ve değer zinciri yerelleştirme faaliyetleriyle ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır.

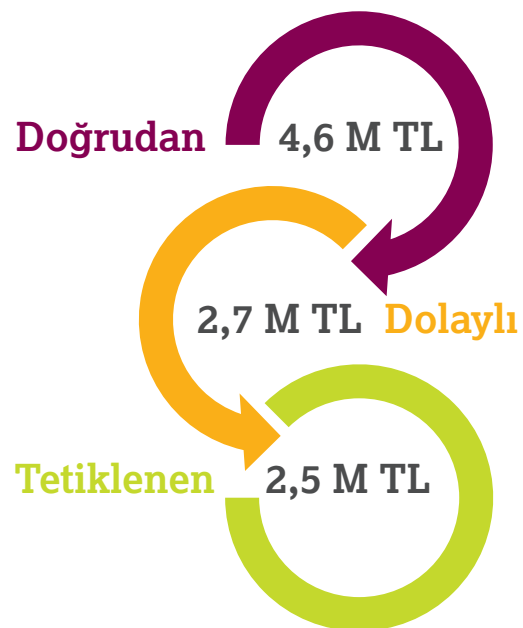
AstraZeneca'nın Türkiye'deki operasyonları, GSYH'ye doğrudan katkı sağlamaktadır. Şirketin operasyonel faaliyetleriyle oluşturduğu doğrudan etkilerin yanı sıra tedarik zinciri boyunca hizmet ve ürün arzının artması ve çalışanlara ödenen ücretler aracılığıyla tüketim talebinde artışa etkide bulunmakta ve çarpan etkisi oluşturarak ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Etki analizi sonuçlarına göre, AstraZeneca, Türkiye GSYH'sine 2023 yılında doğrudan 4,6 milyar TL, dolaylı 2,7 milyar TL ve tetiklenen 2,5 milyar TL olmak üzere toplam 9,8 milyar TL katkıda bulunmuştur.

AstraZeneca ekosisteminin 25 yıllık GSYH etkisinin reel değeri ise yaklaşık 195 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

AstraZeneca'nın 1 TL'lik operasyonu tedarik zinciri boyunca ilave değer ortaya çıkararak Türkiye ekonomisi genelinde 2,7 TL'lik bir değere dönüşmektedir.

2023 Yılı Değerleri ile Doğrudan GSYH Etkisi (Milyar, TL)

Doğrudan Etki

AstraZeneca'nın operasyonel faaliyetleri sonucu ortaya çıkan değerdir.

Dolaylı Etki

Tedarikçilerden yapılan ürün ve hizmet alımları ile oluşan ve istihdam etkisi dolayısıyla yaratılan değerdir. AstraZeneca faaliyetlerini sürdürmek için sağlık, hizmet, eğitim, yayıncılık gibi birçok sektörden hizmet almakta ve bu sektörlerin üretim hacminin artmasına katkı sağlarken aynı zamanda istihdama da olumlu etkide bulunmaktadır.

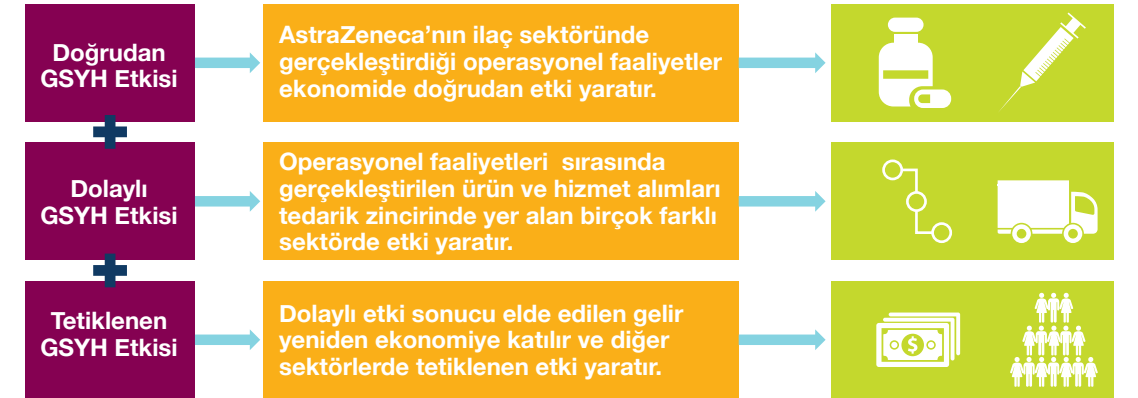
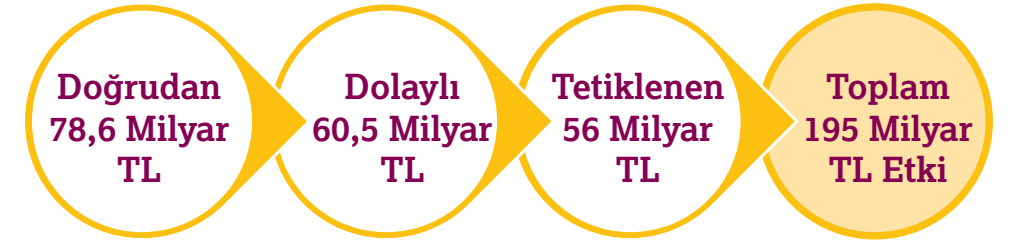
Tetiklenen Etki

Tedarikçiler üzerinde oluşturulan dolaylı etkinin diğer sektörlerde tetiklediği etkidir.

AstraZeneca'nın 25 Yıllık GSYH Etkisi

Köklü iki ilaç şirketinin 1999 yılında birleşmesi ile kurulan ve 25. yılını tamamlayan Şirket büyümeye ve gelişmeye devam ederken ülke ekonomisinde sağlık ekosistemi ile birlikte önemli bir değer oluşturmaktadır.

Son 25 yılda toplam doğrudan GSYH etkisinin reel değeri 78,6 milyar TL, dolaylı etkisi 60,5 milyar TL ve tetiklenen etkisi 56 milyar TL'ye ulaşmış olup toplam yaklaşık 195 milyar TL düzeyinde GSYH etkisi gerçekleşmiştir.

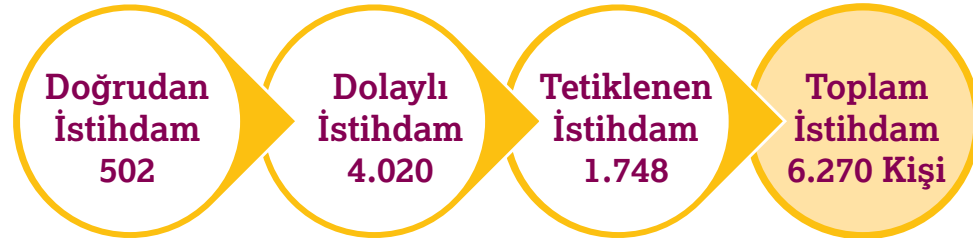
İstihdam Etkisi

İlaç sektörünün Türkiye ekonomisindeki payının büyümesiyle orantılı olarak istihdamdaki payı da artış göstermektedir. TÜİK verilerine göre 2022 yılında, Türkiye toplam istihdamında 2021 yılına göre %6,6 artış gerçekleşmiştir, aynı dönemde ilaç endüstrisi istihdamı ise %7,8 artışla 47.511 kişiye ulaşmıştır.⁶

AstraZeneca, 500'ü aşkın çalışanı ile Türkiye ilaç sektörü istihdamının %1'ine karşılık gelen bir istihdam sağlamaktadır.

Tedarik zinciri üzerindeki etkileri de dahil olmak üzere ecza depoları ve eczaneler, hastaneler, ilaç fabrikaları, lojistik gibi alanlarda toplam 6.270 kişilik istihdama destek vermektedir.

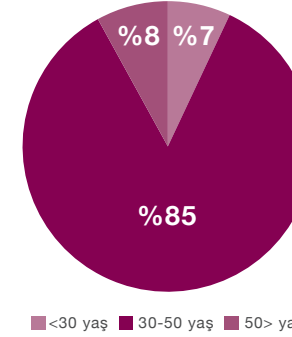
AstraZeneca'nın sağladığı 1 kişilik istihdam, ekonomi genelinde 11 kişilik istihdamı desteklemektedir.

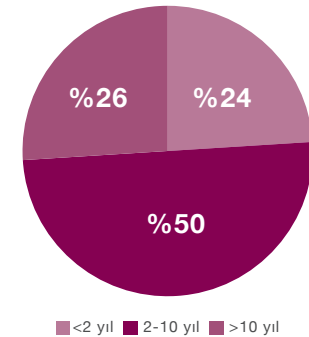
İstihdamda cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve korunması da AstraZeneca'nın öncelikleri arasında yer almaktadır. AstraZeneca Türkiye'de de güncel olarak **istihdamın %48'ini kadın** çalışanlar oluşturmaktadır. Türkiye'de kadın istihdamı verileri ile karşılaştırıldığında AstraZeneca'nın istihdamda eşitliğin sağlanması açısından olumlu katkı sağladığı söylenebilir. Öyle ki TÜİK tarafından yayımlanan verilere göre kadın istihdamı

Türkiye genelinde %30 düzeyindedir. Orta ve üst düzey yönetici pozisyonlarda çalışan kadın oranı ise %19.6 olarak kaydedilmiştir.⁷ AstraZeneca Türkiye'de **orta ve üst düzey yönetim kademelerinde kadın çalışan oranı %70'in üzerindedir.**

AstraZeneca Çalışan Yaş Dağılımı

AstraZeneca Çalışan Kıdem Dağılımı

AstraZeneca'da İş Gücünü Geliştirme Programları

AstraZeneca, çalışanlarını uluslararası görevlendirmelerde yer almaları ve kariyer gelişimini bölgesel ve küresel alanda geliştirmeleri açısından desteklemektedir. Bugüne kadar 7 çalışan AstraZeneca'nın faaliyet gösterdiği diğer pazarlardaki görevlere atanırken, kariyerini **bölgesel** rollere taşıyan 14 çalışan ve **global** rollere taşıyan 12 çalışan bulunmaktadır.

Plan100 Programı

Farklı ülkelerin dönemsel projelerinde çalışma fırsatı sağlayan Plan100 Programına 46 çalışan katılmıştır.

Rotasyon Programı

Şirket içi rotasyon programları ile AstraZeneca çalışanları kendi departmanlarından farklı bir departmanda en az 6 ay, en çok 12 ay arasında değişebilecek süreler dahilinde görev almaktadır.

Bu kapsamda 2012 yılından bu yana 99 çalışanın katılımıyla toplam 72 farklı rotasyon projesi gerçekleştirilmiştir.

AZ101 Online Mini Gelişim Programı

2020 yılında AstraZeneca tarafından hayata geçirilen bu programla gençlere, AstraZeneca'yı ve ilaç sektörünü yakından tanıma olanağı sağlanmaktadır. Proje kapsamında gençler deneyimli yöneticilerle tanışmakta, kariyer ve koçluk konularında destek almakta, sosyal stiller, sunum teknikleri ve özgeçmiş hazırlama teknikleri, mülakat sürecine hazırlık gibi konularda eğitimler alma fırsatını yakalamaktadır. Proje kapsamında 2020 yılından bu yana 170 öğrenciye erişilmiştir.

⁶ İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası, 2022 Yılı İlaç Endüstrisi İstihdam Analizi, https://www.ieis.org.tr/static/shared/publications/pdf/171023yhoK_2022_istihdam_raporu.pdf

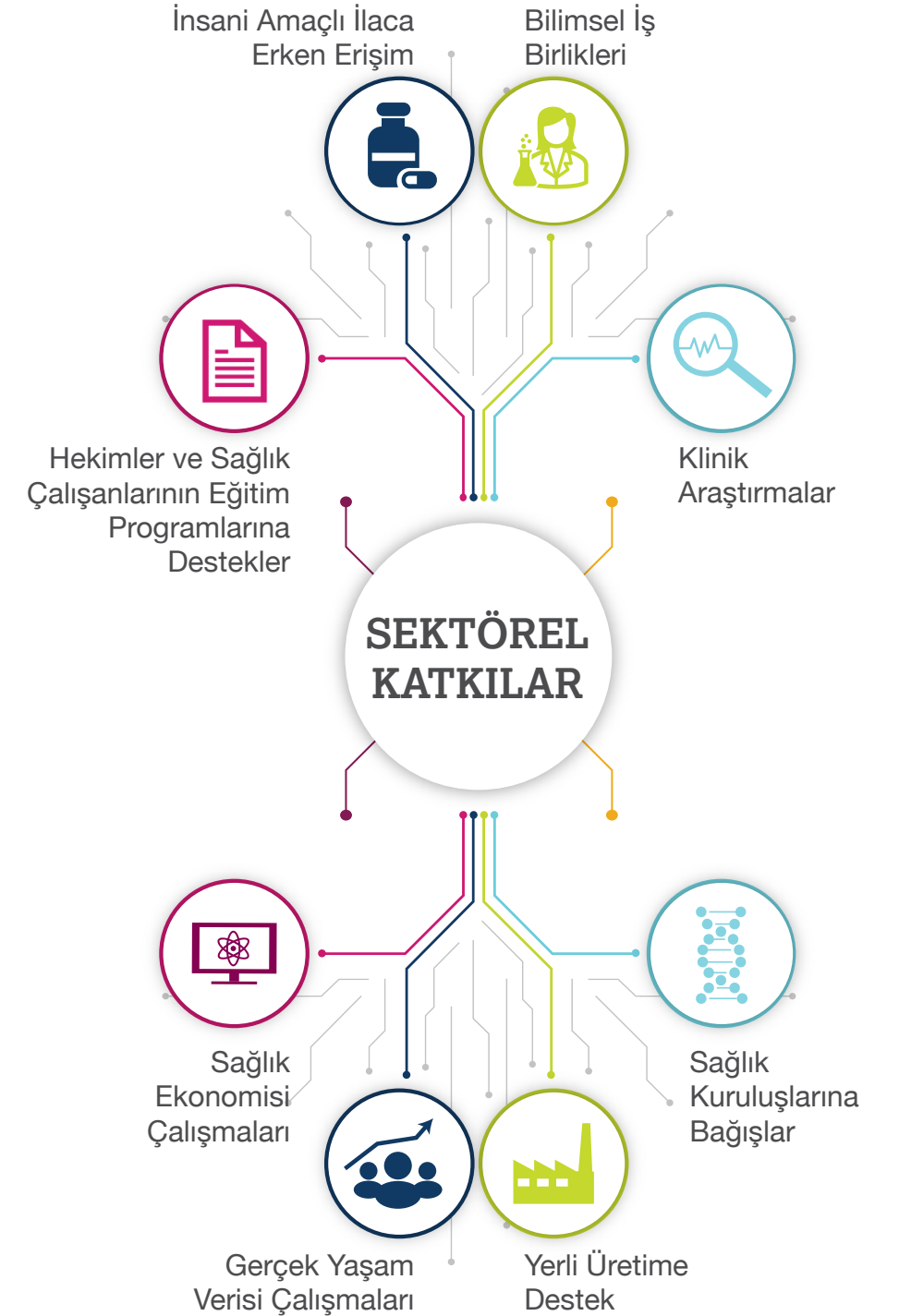
⁷ TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675>

Sektörel Etkiler

AstraZeneca'nın Türkiye İlaç ve Sağlık Sektörlerine Etkileri

İlaç sektörü, gerek üretim ve istihdam potansiyeli gerekse odağında insan yaşamını barındırması nedeniyle küresel ölçekte stratejik öneme sahip bir sektördür. Artan dünya nüfusuyla birlikte değişen demografik yapı ve ekosisteme paralel olarak insanların sağlık sorunları da çeşitlenerek artmaya devam etmektedir. Tedavisi bulunmamış hastalıklar ve kronik hastalıkların sağlık sistemi üzerinde artan yükü ilaç sektörünün önemini artırırken aynı zamanda bu zorlukların aşılmasında yeni yaklaşımlara, araştırma, geliştirme ve üretime olan ihtiyacı da artırmaktadır.

Bu kapsamda ilaç ve sağlık sektörlerinin ihtiyaçlara yanıt geliştirmesi, bu çözümlere erişebilirliğin sağlanması ve geleceğe hazır bir sağlık sisteminin oluşturulmasında paydaşların etkin iş birliği önem kazanmaktadır. AstraZeneca Türkiye, bu bakış açısı ile Türkiye'de ilaç ve sağlık sektörlerinde gelişime odaklanan pek çok çalışma gerçekleştirmektedir. Ürünlerin yerelleştirilmesi ile yerli üretim ekosistemini desteklerken, sağlık politikası, sağlığa erişim ve iş gücünü de geliştiren alanlara yatırım yapmaktadır. Klinik araştırmalar, bilimsel iş birlikleri, gerçek yaşam verisi çalışmaları, insani amaçlı ilaca erken erişim çalışmaları, hekim ve sağlık çalışanlarına yönelik eğitimler ile sektörün gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır.

Klinik Araştırmalar

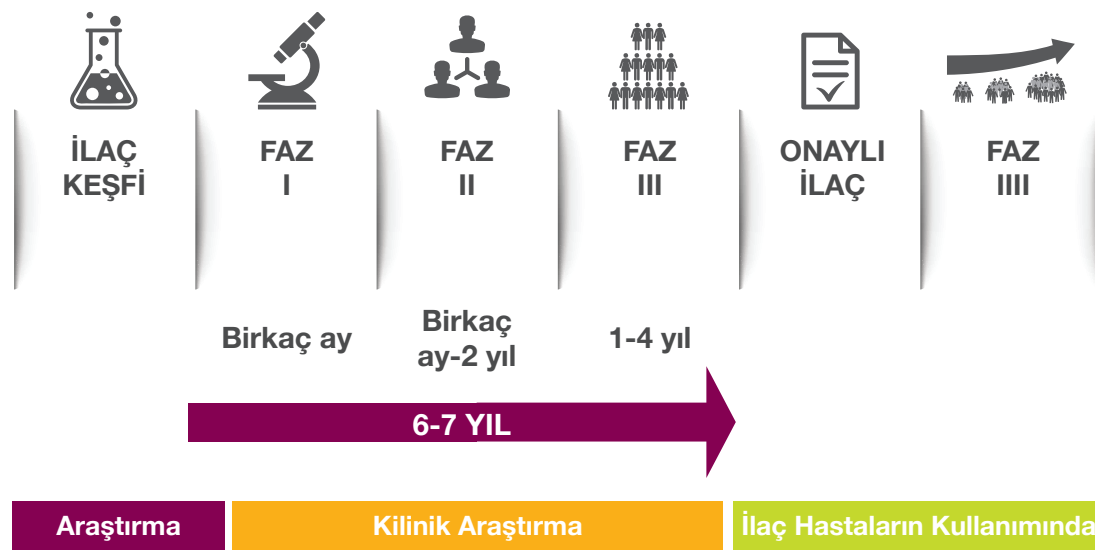
Klinik araştırmalar, yeni bir ilaç geliştirilirken o ilacın etkililik ve güvenliliğinin test edilmesi için gereklidir. Bu araştırmalar, çalışmalara katılan hastalar için büyük önem taşımaktadır; gönüllü hastalara yaşam kalitelerini artıracak yeni tedavilere erişim olanağı sunarak hastalıklarının kontrol altında tutulmalarında destek olabilmekte ve hatta bazı durumlarda gönüllülerin yaşam sürelerini uzatarak veya hayatlarını kurtaracak çözümler sunabilmektedir.

Klinik araştırma süreçleri, sadece yüksek yatırım maliyetleri değil, aynı zamanda tamamlanması için gereken

uzun zaman dilimleri nedeniyle de başlı başına zorlu süreçlerdir. Ancak; sağlık sektöründe yenilikçi tedavi yöntemlerinin keşfi ve gelecekteki sağlık hizmetlerinin kalitesi ve etkinliğinin artması için en temel basamağı oluşturmaktadır.

Klinik araştırmalara yapılan yatırımların artması, yatırım çeken ülkelerde yenilikçi tedavi ve bilgiye erişimin hızlanmasına da olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, klinik araştırmalara yapılan yatırımların uluslararası düzeyde de sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmada kritik bir rol oynayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Klinik Araştırma Süreçleri

Klinik Araştırmaların Etkileri

Ekonomi

İlaç ve tıbbi cihaz sektöründe küresel pazardaki rekabet gücünü artırmayı hedefleyen ülkemiz için de klinik araştırmalar önemli bir yatırım alanı olarak görülmektedir. Öyle ki klinik araştırmalarda ülkemizin bölgede lider ülke konumuna gelmesi 11. Kalkınma Planı hedefleri arasında yer almış, bu alanda kapasite ve kaynak geliştirilmesine yönelik politika ve tedbirlere yer verilmiştir. Bu çerçevede, klinik araştırmaların AR-GE faaliyeti olarak değerlendirildiği önemle vurgulanmıştır.

Türkiye’de endüstri destekli klinik araştırmaların birçoğu çok uluslu ilaç şirketleri tarafından yürütüldüğü için klinik araştırma yatırımlarının büyük kısmı, ülkenin cari hesabı üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahip olan yabancı yatırım olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’deki klinik araştırma ekonomisi sadece ülkeye çekilen yatırım bakımından değil, aynı zamanda klinik araştırma sayesinde oluşturulan istihdam değeri açısından da önemli bir katkı sağlamaktadır.

Sağlık Sistemi ve Bilim

Yenilikçi tedavilerin gelişimi küresel düzeyde artış gösterirken, bu alanda rekabetçi potansiyelin gelişmesi **bilim ve araştırma odaklı işgücünün gelişimine** de katkı sağlamaktadır.

Makroekonomik etkilerin yanı sıra klinik araştırmaların Türkiye’de bilimsel ortam üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Klinik araştırmalarda yer alan kurum ve araştırmacıların hastalıkların tedavisinde **yeni gelişmeleri takip edebilmeleri**, bilimsel bilgi üretimine katkı sağlamaları için bir altyapı oluşturmaktadır.

Nihai olarak tüm klinik çalışmaların ardındaki en büyük motivasyon insan sağlığıdır. Tüm klinik öncesi ve klinik araştırmaların birincil amacı, geliştirilmekte olan ilacın veya tedavinin hasta sağlığı açısından faydalı, güvenli ve etkili olduğunu kanıtlamaktır. Klinik araştırma süreçleri araştırmaya katılan hastalar için; **daha iyi sağlık sonuçları, yenilikçi tedavilere erken erişim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinde iyileşme** gibi birçok olumlu etkiye sahiptir.

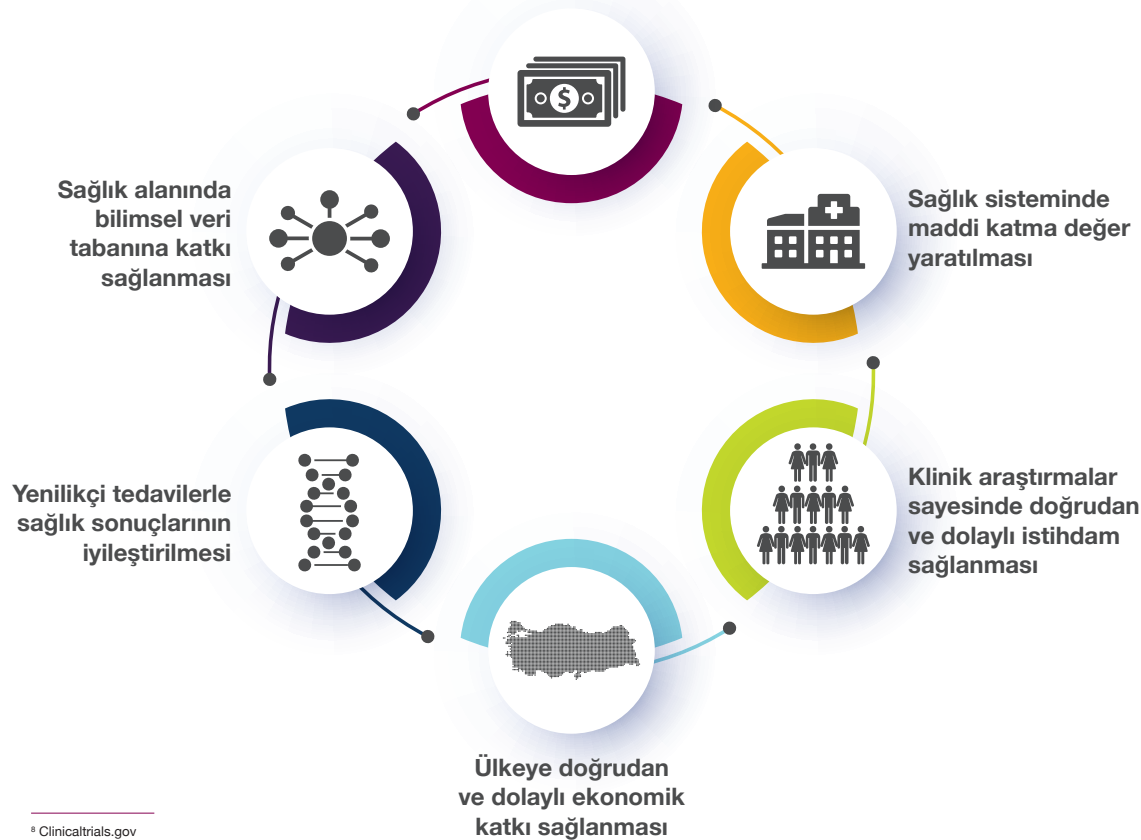
AstraZeneca'nın Türkiye'deki Klinik Çalışma Faaliyetleri

AstraZeneca Türkiye'de en fazla sayıda klinik araştırma yürüten firmalar arasında yer alırken, bu konuda ilk sırada olmayı ve klinik araştırmalarda Türkiye'nin bölgede lider konuma gelmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Son yıllarda esaslı şekilde artan klinik araştırma yatırımları ve kurumsal iş birlikleri ile bu alandaki kararlılığını göstermektedir. 2022 ve 2023 yıllarında Türkiye'de en fazla yeni klinik araştırma çalışmasını başlatan ilaç şirketi AstraZeneca olmuştur.⁸

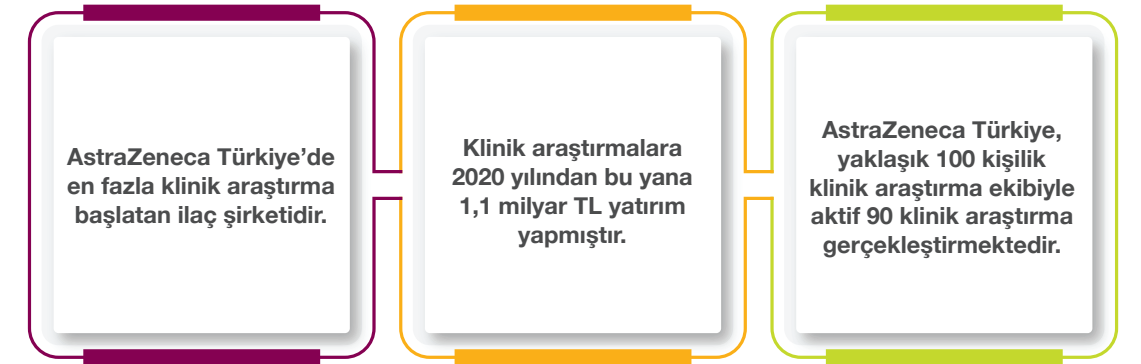
Klinik Çalışma Faaliyetlerinin Etkileri

Gönüllülerin toplam tetkik ve tedavi maliyetlerinin destekleyici şirketler tarafından karşılanması sayesinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) mali yükünün azalması

AstraZeneca Türkiye klinik çalışmalar bölümünde yürütülen faz çalışmaları; ilacın etkili doz sınırı, klinik etkinliği, biyolojik aktivitesi, yarar ve güvenilirlik araştırılıp, optimum doz ve doz aralıkları hesaplandığı FAZ II ve tedavi etkinliğinin yan tesirlerinin ve yarar-zarar oranının saptandığı ve bu iki parametre bakımından diğer ilaçlarla kıyaslandığı FAZ III çalışmaları kapsamaktadır.

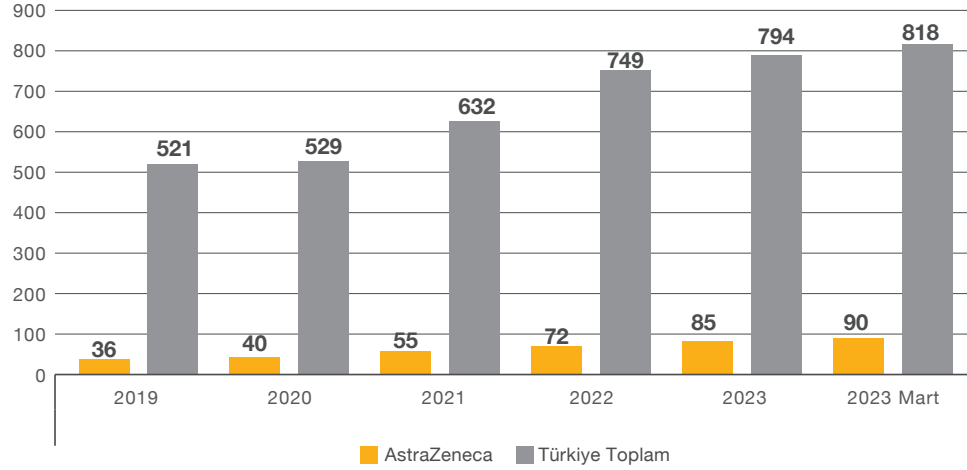
2021 yılında AstraZeneca'nın klinik araştırma yatırımları 147 milyon TL iken 2022 yılında bu rakam yüzde 90 artışla yaklaşık **280 milyon TL'ye**, 2023 yılında ise **567 milyon TL'ye** yükselmiştir. Söz konusu bütçe klinik araştırma iş gücü giderlerini kapsamamakta, yalnızca çalışma giderlerini kapsamaktadır.

Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile gerçekleştirilen stratejik ortaklık ile klinik çalışma sayısının artırılması ve daha fazla hastanın klinik çalışmalara dahil edilerek yenilikçi tedavilere ulaşmaları hedeflenmektedir. AstraZeneca klinik araştırmalar alanında iş birliği yapılan kurum sayısını artırmayı hedeflemektedir.

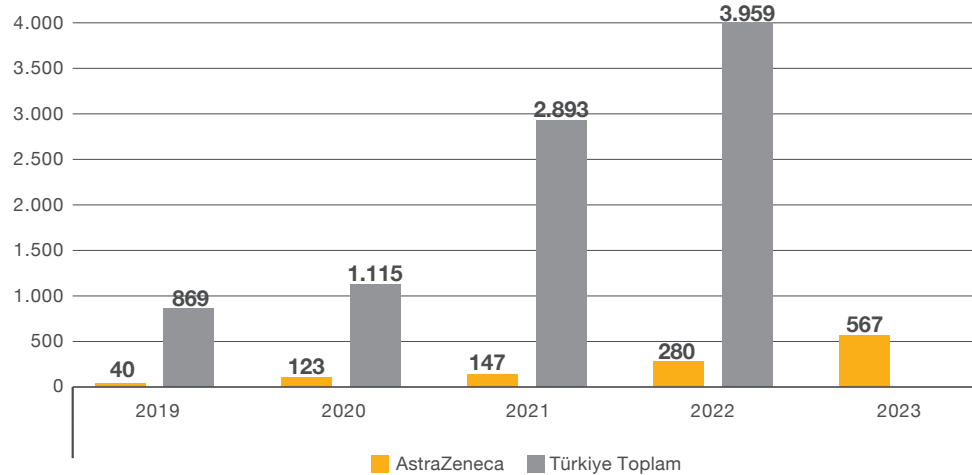
AstraZeneca 2025 yılı itibarıyla klinik araştırmalarda sektörde lider olmayı hedeflemektedir.

Türkiye'de Klinik Araştırma Sayıları

Kaynak: 2019-2022 dönemi verileri için AİFD; 2023-2024 dönemi AİFD verileri henüz yayımlanmadığından bu dönem için clinicaltrials.gov verilerinden yararlanılmıştır. (<https://www.aifd.org.tr/faaliyet-raporu-2022/clinik-arastirmalar.php>)

Klinik Araştırma Yatırımları (Milyon TL)

Kaynak: AİFD ve AstraZeneca verileri (<https://www.aifd.org.tr/faaliyet-raporu-2022/clinik-arastirmalar.php>)

Üretimde Yerelleşme

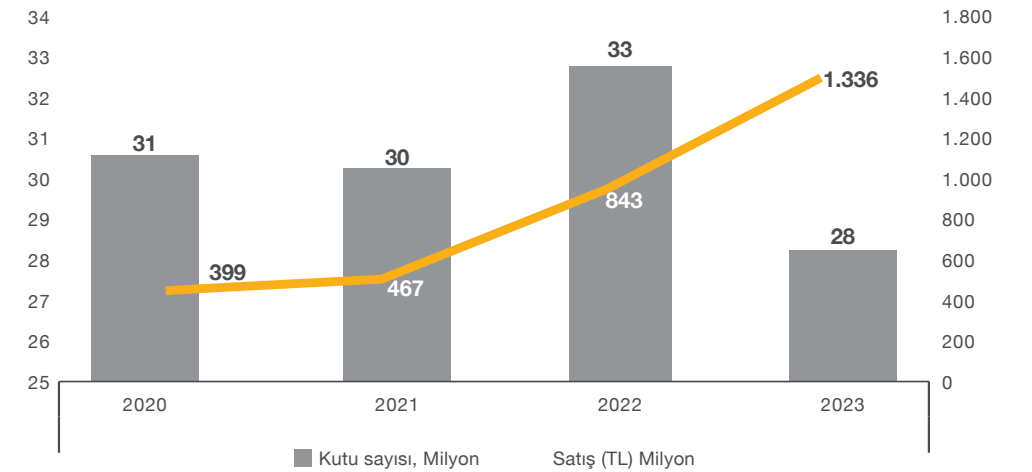
Ülkenin rekabetçi potansiyelinin artırılması ve ithalat bağımlılığının azaltılması hedefleri doğrultusunda yerelleşme kamu politikasının öncelikleri arasında yer almaktadır. İlaç sektöründeki yetkinliklerin gelişimi ve uluslararası yatırımcıların Türkiye’de üretime geçmeleri ile birlikte sektörün üretim göstergelerinde önemli gelişme olduğu görülmektedir. TÜİK tarafından yayımlanan Sanayi Üretim Endeksi verilerine göre, 2023 yılı sonu itibarıyla imalat sanayi endeksi bir önceki yıla göre %2,1 artış göstererek 168 olarak gerçekleşmiştir, aynı dönemde kimya sektörü %1 artış ile 143 endeks puanına ulaşırken ilaç sektörü %9,9 artış kaydederek 227 endeks değerine ulaşmıştır. (2015=100)

Türkiye ilaç pazarında 2015 yılında kutu bazında yerel üretim oranı %79 seviyesindeyken 2022 yılında %90 düzeyine ulaşmıştır.⁹

AstraZeneca, Türkiye’nin iki büyük yerel ilaç üreticisi ile anlaşmalar yaparak üretimi yerelleştirecek önemli adımlar atmıştır. 2020 yılından bu yana 8 ilacın üretiminin Türkiye’ye taşınması sağlanmıştır.

AstraZeneca Yıllık Gerçekleşen Yerel Üretim Hacmi

⁹ İlaç Endüstrisi İşverenleri Sendikası, 2022 Türkiye İlaç Sektörü Raporu, https://www.ieis.org.tr/static/shared/publications/pdf/23623XAIT_tr_ilac_sektoru_2022.pdf

Yerelleştirme çabalarını hızlandıran AstraZeneca Türkiye, toplam yıllık **satış hacmi 2,6 milyar TL** olan ve **yıllık kutu satış hacminin %85'ine** denk gelen ürünleri için yerleşme kararı almıştır.

Yapılan bu anlaşmalar sayesinde, yerel üretim tesislerinin kapasite kullanım oranlarının ve istihdamın artırılmasına, ayrıca teknoloji kaynağının geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Yerel Üretim Çalışmalarının Katkıları

Bilimsel İş Birlikleri

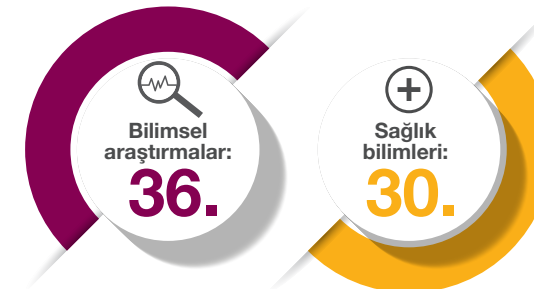
Bilimsel bilginin, sağlığa ilişkin ihtiyaçlara çözüm geliştirmesi ve bu çözümlerin en etkin şekillerde tasarlanabilmesinde sağlık ekosistemindeki iş birliklerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Sanayinin, üniversitelerin ve araştırma kurumlarının ortak çabalarını içeren iş birlikleri bilimsel keşiflerin hızlandırılması, bilgiye erişimin geliştirilmesi ve sağlık sonuçlarının iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Bilimsel iş birlikleri aynı zamanda bilim insanları arasındaki iletişimi güçlendirmekte ve farklı uzmanlık alanlarından gelen profesyonellerin birbirleriyle etkileşimini artırmaktadır. Ortak araştırmaların, kaynakların ve bilgi paylaşımının avantajları, hızlı ve etkili bir şekilde potansiyel tedavilerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu iş birlikleri aynı zamanda sektördeki en iyi uygulamaların paylaşılmasına ve genel olarak bilimsel bilgi birikiminin artırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Uluslararası alanda kaliteli bilimsel yayın sayısı açısından ülkelerin performansını değerlendiren çalışmalar Türkiye'nin gelişim alanı olduğunu gösterirken, sağlık bilimlerinin ülkenin performansını yukarıya taşıyan bir branş olduğunu göstermektedir. Nature Index, 2014 yılından bu yana kurum ve ülke bazında bilimsel çıktı verilerini analiz etmekte ve her yıl yapılan araştırma çıktılarına dayalı tabloları yayımlamaktadır. Türkiye bu listede bilimsel araştırmalarda 36. ve sağlık bilimleri alanında ise 30. sırada yer almaktadır.

AstraZeneca Türkiye, üniversiteler ve hekim derneklerinin çalışmaları başta olmak üzere ülkemiz sağlık ekosisteminde yenilikçi çözümleri destekleyen pek çok çalışmaya destek sağlamakta, AstraZeneca'nın küresel deneyimlerinin ülkemize aktarılmasını sağlamaktadır. Şirket, bu iş birlikleri ile ülkemiz bilim insanlarının küresel alanda hastalıkların tedavisine ilişkin öncül çalışmalarda yer almasına destek vermektedir.

Nature Index 2022'de Türkiye:

AstraZeneca'nın bilimsel iş birlikleri alanındaki çalışmaları üç başlıkta incelenebilir. Bunlar, **rehber ve konsensus çalışmaları, kapasite geliştirme çalışmaları ve yenilikçi çözümlerdir.**

Klinik uygulamalardaki farklılıklar sağlık hizmetlerinde kaliteyi etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Bu nedenle uygulama rehberleri ve konsensus belgeleri sağlık hizmetinde istenen ve beklenen sonuçlara ulaşılmasında kritik önemdedir. AstraZeneca hekim derneklerinin bu konuda gerçekleştirdiği çalışmalara destek olarak **akciğer kanseri, yumurtalık kanseri, prostat kanseri, hiperpotasemi** gibi alanlarda tedavi yönetimi kaynaklarının geliştirilmesine katkı sağlamıştır.

Sağlık sistemi kapasitesinin geliştirilmesinde sağlık iş gücünün yetkinlikleri önemli bir yer tutmaktadır. AstraZeneca, sağlık iş gücünün yetkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla **eğitim programları** geliştirilmesini sağlamaktadır. Sağlık Bakanlığı tarafından onaylı ve sertifikalı İyi Klinik Uygulamalar Eğitimleri ile farklı branşlardan katılımcı hekimlerin klinik bilgi ve yetkinliklerini geliştirmeleri ve klinik araştırma yetenek havuzunun genişlemesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bugüne kadar 460 hekimin klinik çalışma planlaması, yöntemleri ve yürütülme aşamalarına dair uzmanlardan eğitim almalarına katkı sağlanmıştır.

460 hekim iyi klinik uygulamalar eğitimine katıldı.

AstraZeneca, yenilikçi çözümler alanında **yapay zekânın** hastalık tanısı ve takip süreçlerine entegrasyonunu hedefleyen ve bu sayede hastalık yönetimini iyileştirmeyi amaçlayan iş birliklerine aktif katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda kalp yetmezliğinin tanısı ve takip süreçlerinde Türkiye'nin dijital çözümler ile bölge lideri olmasını hedeflemekte, hekim dernekleri ve üniversitelerin bilimsel araştırma projelerini desteklemektedir. AstraZeneca'nın koşulsuz desteğiyle, Mersin Üniversitesi tarafından yapay zekâ teknolojisinin kalp yetersizliğinin erken tanısında kullanılacağı yenilikçi bir tanı protokolü geliştirilmiştir.

Bilimsel iş birlikleri ile farklı branşlardan hekimlere 2 milyondan fazla kez erişim sağlanmıştır.

Sadece son 5 yılda bu alanda yaklaşık **13 milyon TL** yatırım yapılmıştır.

Bilimsel İş Birliklerinin Katkıları

Türkiye’de Gerçek Yaşam Verisi

Gerçek yaşam verisi (Real World Evidence - RWE) araştırmaları, hastalığa dair yerel epidemiyolojik veriler, hasta özellikleri, hastaların gerçek yaşamdaki tedavileri ile ilgili bilgilerini ve hastaların bu tedavilere karşı yaklaşımlarını ve yanıtlarını incelemektedir. Hastaların geçmiş dosyaları ya da elektronik sağlık verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular, kanıta dayalı tıp anlayışı için kritik öneme sahiptir. Hastaların tedavi süreçleri, belirlenmiş tedavilerin etkinliği ve güvenilirlik ilgili gerçek yaşam verileri toplanarak, bu bilgilerin sağlık alanında daha etkin kararlar alınmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Hastaların tedaviye ve hastalıklarına karşı yaklaşımlarının, tutum değişikliklerinin, tedavilerine uyumlarının bu çalışmalar ile incelenmesi insan faktörünün etkilerini görmek ve tedavi süreçleri ile sağlık sonuçlarını iyileştirmek açısından önemli katkı sağlamaktadır.

Klinik çalışmalar ile gerçek klinik uygulamalar arasındaki bilgi boşluğunun doldurulmasında önemli yer tutmaktadır.

Türkiye’de birçok hastalığın epidemiyolojisi, tedavi alışkanlıkları ve kullanılan tedavilerin etkililikleri hakkında gerçek yaşam verisi çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Gerçek yaşam verisi çalışmaları ile daha etkin ve özelleştirilmiş tedavi yöntemlerinin geliştirilmesine katkı sağlanacağı değerlendirilmektedir.

AstraZeneca, Türkiye genelinde birçok merkez ile iş birliği yaparak, gerçek yaşam verisi üretmek ve üretilmesine destek olmak üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye’de Gerçek Yaşam Verisi

AstraZeneca son yıllarda ülkemizde daha fazla gerçek yaşam verisi üretilmesine destek olmak amacıyla bu kapsamda çok sayıda merkez ile çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalardan en fazla sayıda hastanın bulunduğu örneklere aşağıda yer verilmekte olup son 5 yılda 20’nin üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir.¹⁰

ADAPTATION HF

Kalp yetersizliği hastalarında semptomlar, kullanılan ilaçlar, laboratuvar verileri prospektif olarak toplanıp değerlendirilmiş ve hasta anketi düzenlenerek hastalık algısı ve semptomlarının da analiz edildiği ilk Türkiye kalp yetersizliği hasta verisi oluşturulmuştur. Hasta alımı tamamlanan çalışma 2024 yılı Ocak ayında Türk Kardiyoloji Derneği’nin dergisinde yayınlanmıştır.

10
MERKEZ,
500
Hasta

STONE

Türk Radyasyon Onkolojisi Derneği iş birliği ile Evre III Küçük Hücreli Dışı Akciğer Kanseriinde demografik özellikler, tedavi tercihleri ve hastaların sağkalım süreleri araştırılmıştır.

10
MERKEZ,
492
Hasta

TURK-MI

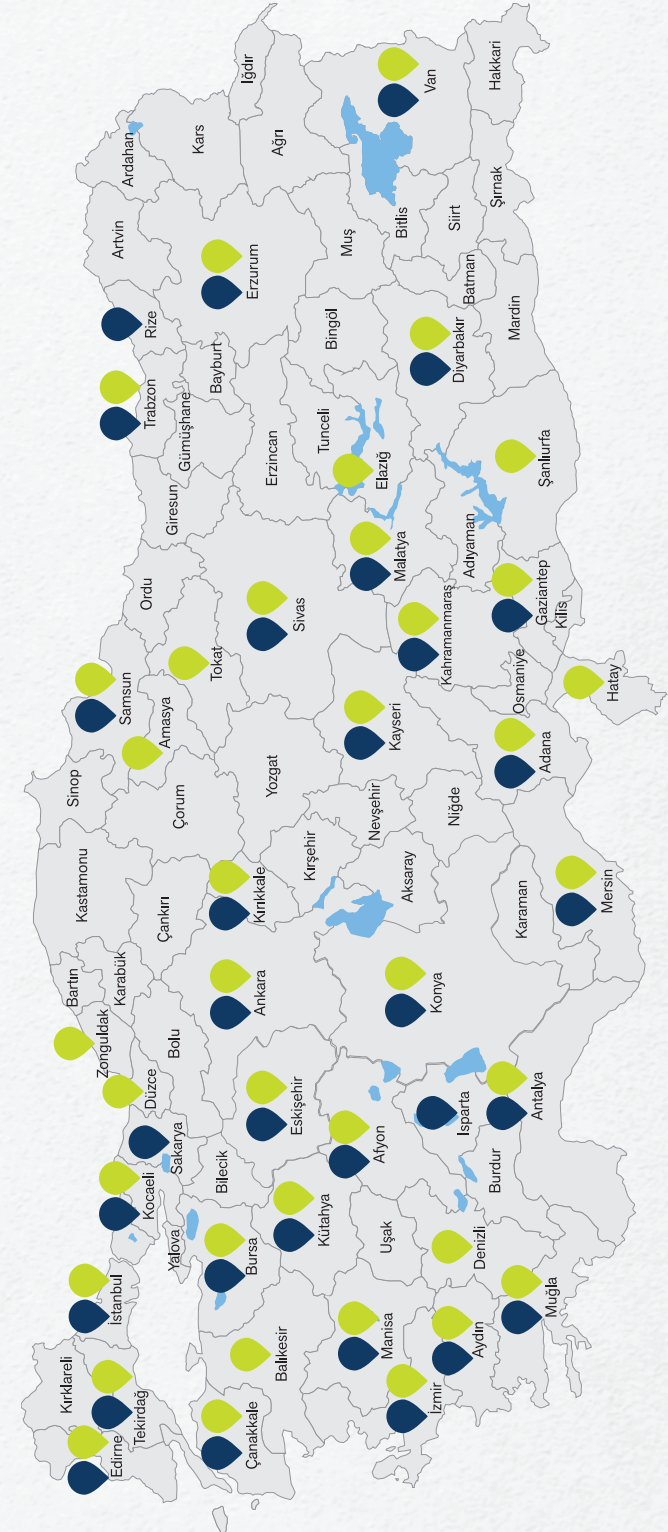
Türk Kardiyoloji Derneği iş birliği ile Akut Koroner Sendromlu hastalarda demografik özellikler, hastaneye başvuru şekli, ilk 24 saatte uygulanan tedaviler kayıt altına alınmıştır. İlk kez Türkiye’de bu tür bir kayıt çalışması gerçekleştirilmiş olup akut miyokard enfarktüsü hastaları için bu çalışmanın sonuçlarının ardından çeşitli düzeltici aksiyonlar alınmıştır.

51
MERKEZ,
1.930
Hasta

SABINA

Astımlı hastaların demografik özellikleri, aldıkları tedaviler ve kontrol altında olma oranını ortaya koymuştur.

24
MERKEZ,
604
Hasta

Sosyal Etkiler

Sosyal Sorumluluk

Sosyal sorumluluk, bir kuruluşun toplumun bir parçası olduğu bilinciyle toplumsal sorunların çözümünde rol üstlenmesi; ticari hedeflerinin ötesinde faaliyetleri ile toplumsal ilerlemenin bir parçası olmasını ifade eder. Şirketlerin sosyal sorumluluk alanındaki faaliyetleri, eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişimin geliştirilmesi, çevrenin korunması, iyi yönetim uygulamalarının gelişmesi gibi hususlarda topluma olumlu etkilerde bulunarak sürdürülebilir bir geleceğin inşasına katkı sağlar.

Sosyal sorumluluk projeleri, şirketlerin itibarına katkı sağlarken, aynı zamanda uzun vadeli başarılarını güçlendirir. Toplumlarına ve çevreye değer katan şirketler aynı zamanda nitelikli işgücü için de daha çekici hale gelir.

Sağlık sorunlarına çözüm geliştirmek için çalışan AstraZeneca, sadece ilaç geliştirme ve sağlığın hizmetine sunmakla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal sorunlara çözümler üretme çabasında da bulunmaktadır. AstraZeneca'nın sosyal etki alanında çalışmaları, **sağlığa erişim, eğitim, sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi, afet ve diğer acil durumlarda toplumsal ihtiyaçların çözümü, çeşitlilik ve kapsayıcılık ve çevresel etkilerin yönetimi** gibi odak alanlarını içeren oldukça geniş bir yelpazede bulunmaktadır.

Sosyal Sorumluluk Alanında AstraZeneca

“Sağlık, yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmayışı değil, beden, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik durumudur.”

Dünya Sağlık Örgütü

AstraZeneca, Türkiye’de faaliyet göstermeye başladığı ilk günden bu yana toplum sağlığının gelişmesine destek vermeyi kurumsal sorumluluk ve öncelikleri arasına almıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarını süreklilik ve iş birlikleri içinde yürütmekte ve çeşitli alanlarda gerçekleştirdiği projelerle her geçen gün toplumda yarattığı pozitif etkiyi büyütmektedir.

160
MİLYON TL SOSYAL
ETKİ HARCAMASI

AstraZeneca son 10 yılda 100’den fazla sosyal etki projesine dahil oldu. Bu kapsamda 160 Milyon TL üzerinde harcama yapıldı.*

98
MİLYON TL
ÜZERİNDE BAĞIŞ**

Son 10 yılda sağlık kuruluşları ve okullar başta olmak üzere birçok kuruma 98 Milyon TL üzerinde bağış yapıldı.**

100
MİLYONDAN FAZLA
ERİŞİM

AstraZeneca Türkiye, sosyal etki projeleri kapsamında son 10 yılda 100 milyondan fazla sosyal erişim sayısına ulaştı.

*Toplum sağlığı projeleri ve farkındalık iş birlikleri ve sponsorlukları, çeşitli bağışlar

**Sağlık kuruluşlarına bağışlar, COVID dönemi destekleri, okullara malzeme, kütüphane, tadilat destekleri, deprem sürecinde kurumsal destekler, burslar.

Sağlığa Erişim

AstraZeneca birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması, halk sağlığına ilişkin bilinçlendirme ve tarama gibi faaliyetlerin yaygınlaştırılmasına destek vermek amacıyla bir mobil sağlık merkezi yaptırarak Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne bağışlamıştır. Sağlık merkezi özellikle uzak ve erişilemeyen bölgelerde yaşayan vatandaşlara önleyici sağlık taramalarını, temel sağlık hizmetleri ve farkındalık programlarını taşımak için gerekli kapasiteyle donatılmıştır. Aracın doğal afetler gibi durumlarda da sağlık hizmetlerinin sürdürülebilmesine destek sağlaması amaçlanmaktadır.

İnsani Amaçlı İlaça Erken Erişim

İnsani Amaçlı İlaça Erken Erişim Programı, Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılmış ve ulaşılabilir mevcut tıbbi ürünlerle tedavisi başarısız olmuş ciddi veya acil olarak yaşamı tehdit edici bir hastalığı olan ve bu konuda düzenlenmiş klinik araştırmalara ulaşma şansı olmayan hastalara, ülkemizde ruhsatlı olmayan, diğer ülkelerde ruhsatlı olan veya olmayan ilaçların, ilacı geliştiren firma tarafından insani gerekçelerle ücretsiz temin edilmesini sağlayan bir düzenlemedir.

AstraZeneca da bu kapsamda ruhsatlandırma öncesi ve sonrasında yürüttüğü insani amaçlı ilaca erken erişim programları ile hastaların erişimine olanak sağlamaktadır. Bugüne kadar onkoloji alanında **4 ilacın 176 hastanın tedavi sürecine dahil edilmesi** sağlanmıştır.

Taniya Erişime Destek

Hastaların doğru ve zamanında tanı almasında sağlık sisteminin test altyapısı ve erişilebilirliği önemli bir role sahiptir. AstraZeneca'nın koşulsuz katkıları ile Tıbbi Genetik Derneği tarafından hayata geçirilen **TRGENTEST¹¹** arama motoru ile genetik hastalıkların tanısında kullanılan genetik testler ve yapıldıkları laboratuvarlar listelenmekte, bu şekilde hastalar Türkiye genelindeki laboratuvarlara ve yaptıkları testlere kolaylıkla ulaşabilmektedir.

AstraZeneca'nın tanı kapasitesinin geliştirilmesi ve etkinliğin artırılması konusunda bir diğer çalışması ise **Diyagnostik Network** projesidir.

Proje genetik mutasyon gibi hastalığın tedavisinde doğru yöntemlerin uygulanması açısından kritik önemde olan parametrelerin değerlendirilebilmesi için merkezler arası bir iş birliğini içermektedir. 2021 yılından bu yana 31 merkezin faydalandığı projede 150'ye yakın onkoloji uzmanı hastalarının doku testleri için bu çalışmadan faydalanmış, 1.230 hastanın¹² kanser tanılı dokusu incelenmek üzere test merkezlerine transfer edilmiştir.

1.230 hasta için doku testlerine erişim desteği

Sağlık Okuryazarlığı ve Farkındalık

Sağlık okuryazarlığı, insanların sağlıkla ilgili kararlarını bilinçli bir şekilde verebilmesini sağlar ve sağlık sorunlarıyla başa çıkma becerilerini geliştirir.

Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması'na göre Türkiye'de yaklaşık olarak 10 kişiden 7'sinin sağlık okuryazarlığı düzeyi düşüktür.

Sağlık okuryazarlığı **yetersiz olanların %43,5'i**, sorunlu-sınırlı olanların %22,6'sı, yeterli olanların %19,7'si, mükemmel olanların ise %13,5'i hekim tarafından tanısı konmuş 6 ay veya daha uzun sürelidir **devam eden bir kronik hastalığa sahiptir**.

Türkiye'de 10 kişiden 7'sinin sağlık okuryazarlığı düzeyi düşük

¹¹ <https://trgentest.com/>

¹² Mart 2024 itibarıyla

Yetersiz sağlık okuryazarlığı sıklığı, bilgi kaynağı olarak herhangi bir iletişim aracını kullanmayanlarda %56,8 iken kullananlarda %18,1'dir. Belirtilmiş olan iletişim araçları içerisinde %48,6 oranıyla internet ilk sırada yer almaktadır. Araştırma, hastalık grupları için sınırlı sağlık okuryazarlığı olanlarda sağlık okuryazarlığını geliştirmeye yönelik müdahalelerin başarılı sonuçlar vereceğini göstermiştir.¹³

AstraZeneca gençlik çağı bireylerinin sağlığını olumlu etkilemeyi ve bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesine katkı

sağlamayı amaçlayan **Genç Sağlığı Programı'nı** (Young Health Programme) hayata geçirmiştir.

Türkiye'nin de dahil olduğu Program kapsamında 2007'den bu yana ülkemizde yaklaşık **90.000 genç sağlık okuryazarlığı konusunda eğitim faaliyetlerinde yer almıştır.**

AstraZeneca, sağlık okuryazarlığı, farkındalık ve doğru bilgiye erişim alanlarında son 10 yılda gerçekleştirilen sosyal etki projelerine **47 milyon TL'nin üzerinde** destek sağlamıştır.

Örnek Çalışmalar

Kardiyovasküler hastalıklara ilişkin gerçekleştirilen farkındalık çalışmalarına koşulsuz destek sağlanmıştır. **Kardiyovasküler Akademi Derneği'nin** yüksek kalp hızının oluşturduğu risklere karşı farkındalığı artırmayı amaçladığı projesine ve **Türk Kardiyoloji Derneği'nin** kalp yetersizliği ve kalp krizine ilişkin farkındalığı artırmayı amaçladığı projelerine destek verilmiştir.

Kronik böbrek hastalığı ve diyabete ilişkin farkındalığı artırmak amacıyla çeşitli ve yaratıcı kanalların kullanıldığı pek çok projeye koşulsuz destek olunmuş ve farkındalık içeriklerinin üretilmesi sağlanmıştır.

El Bebek Gül Bebek Derneği, AstraZeneca'nın koşulsuz katkılarıyla prematüre bebekler ve ailelerinin yaşadıkları ile ilgili farkındalık yaratmak amacıyla **"Dünyanın En Minik Kahramanları"** kitabını yayınlamıştır.

İhtiyaç Haritası ve Kanseri Savaşçıları Derneği'nin, AstraZeneca Türkiye'nin koşulsuz desteği ile yürüttüğü **Kendini Tanı, Erken Tanı** Meme Kanseri Farkındalık Hareketi'nde bugüne kadar Türkiye'nin farklı bölgelerindeki illerde toplam **700 kadına bilgilendirme eğitimleri verilmiştir.** Eğitimde kadınlar; meme kanserinde başlıca risk faktörleri, erken tanının önemi, meme kanseri tarama (mamografi) ve elle muayene gibi konularda bilgilendirilmiştir. Katılımcıların en yakın Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi'nde (KETEM) **meme taramalarının** yapılması sağlanmıştır.

Genç Sağlığı Programı

İlk Yardıma İlk Sen Koş

TOÇEV ve TATD iş birliği ile yürütülen projede Türkiye'nin çeşitli illerindeki lise öğrencilerine gönüllü acil tıp uzmanları tarafından temel ilk yardım eğitimleri verilmektedir.

11 il

85 okul

30.000 öğrenci

Hey Genç! Harekete Geç!

2017 yılında başlayan proje ile 4 yıl boyunca lise öğrencilerine sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite ve egzersizin önemi ve diyabet konusunda bilinçlendirme amaçlı etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

12.185 genç

Ben Ergenim

2013-2016 döneminde gençlerin kendilerini ve ergenlik dönemini tanıması, duygu farkındalığı kazanması, öfke yönetimi ve çocuk hakları konularında bilgi sahibi olmasını hedefleyen seminerler gerçekleştirilmiştir.

8 il

2.762 öğrenci

579 veli

190 öğretmen

İlk Yardıma İlk Adım

AstraZeneca ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nın desteği ile 2007 yılında hayata geçirilen "İlk Yardıma İlk Adım" projesi ile çocuklara ilk yardım eğitimi verilmiştir.

79 il

238 okul

43.656 öğrenci

¹³ T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması

Tedavi Alanlarında Doğru Bilgiye Erişim

Hastalıkların erken tanısı ve tedavi sürecinde istenen sonuçların alınmasında doğru bilgiye erişimin önemi büyüktür. Hastalık belirtilerinin anlaşılması, hastanın doğru başvuru yollarını takip etmesi, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları ile başa çıkması için doğru bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. AstraZeneca, hastaların ilk başvurdıkları kaynak olan internet ortamında doğru bilgiye erişimin yanı sıra özel olarak geliştirilen platformlar aracılığı ile hastaların doğru bilgiye erişmesine destek olmaktadır.

Örnek Çalışmalar

Akciğerimizi Okuyoruz

Türk Tıbbi Onkoloji Derneği (TTOD), AstraZeneca Türkiye'nin koşulsuz desteği ile 2020 yılında Akciğerimizi Okuyoruz internet platformunu akciğer kanseri risk faktörleri hakkında toplumu bilgilendirmek amacıyla hayata geçirmiştir.

Kontrol Sende Cevabı Gende

Türk Tıbbi Onkoloji Derneği projesine koşulsuz destek sağlanarak, katılımcıların meme kanseri ve yumurtalık kanseri riskleri hakkında bilgi edinmeleri, genetik faktörler konusunda farkındalık yaratılması amaçlanmıştır.

Olivia

Olivia, yumurtalık kanseri süreci boyunca kadınlara rehberlik etmek ve destek olmak amacıyla oluşturulmuş online bir platformdur. Bu platform yumurtalık kanserinden etkilenen herkese çok çeşitli kaynaklar sunmaktadır. Bu kaynaklar arasında; hastalığı yeni teşhis edilenler için kılavuz, yumurtalık kanserinin her aşamasına yönelik detaylı bilgiler, yaşam tarzı ile ilgili yazılar, kaynak dizinleri yer almaktadır. Dijital hasta rehberi, AstraZeneca'nın koşulsuz desteğiyle, Avrupa Jinekolojik Onkoloji Derneği (ESGO) ve Avrupa Jinekolojik Kanser Destek Grupları Organizasyonu (ENGAGE) tarafından geliştirilmiştir.

Sağlık okuryazarlığı, farkındalık ve doğru bilgiye erişim projelerine son 10 yılda sağlanan desteğin reel değeri **47 milyon TL'nin** üzerindedir.

Eğitim Alanında AstraZeneca

Eğitimde fırsat eşitliğinin geliştirilmesi, çocuk ve gençlerin bilimle tanışması kurumsal sosyal sorumluluk öncelikleri arasında yer almaktadır. AstraZeneca son 10 yılda eğitim alanındaki çalışmalara yaklaşık **19 milyon TL** destek sağlamıştır.

Eğitim alanında gerçekleştirdiği faaliyetlerle **90.000'den fazla öğrencinin** hayatına dokunmuştur.

20'den fazla üniversite öğrencisine üniversite eğitimleri boyunca burs fırsatı

Uzaktan eğitime erişim desteği **670 adet** bilgisayar bağışı

Dezavantajlı okullarda kütüphane destekleri

Pandemi ve Afet Dönemi Destekleri

Pandeminin etkileri sürerken ülkemiz oldukça ağır etkileri olan deprem, orman yangınları ve sel gibi büyük çaplı afetler yaşamıştır. Pandemi sürecinde sağlık hizmetlerinin kesintisiz devam edebilmesi ve salgına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesine destek olmak üzere **tıbbi malzeme, ekipman ve ilaç** gibi kaynakların temini hususunda sektörde gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlanmıştır. Pandemi ve deprem döneminde sağlanan desteklerin değeri **60 milyon TL'nin** üzerindedir.

Sağlık kuruluşları, okullar ve birçok kuruma yaklaşık **98 milyon TL bağış**

Çeşitlilik ve Kapsayıcılık Çalışmaları

AstraZeneca Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir kurum kültürünü iyi bir işyeri olmanın ana unsuru olarak görmektedir. Bunun yanı sıra inovatif düşünmenin ve üretkenliğin ana bileşeni olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle her alanda cinsiyet eşitliğinin temel alındığı bir kurum kültürü oluşturmaya büyük önem vermektedir.

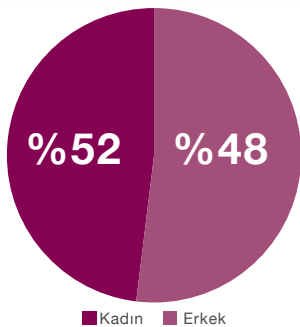
AstraZeneca Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemine vurgu yapmak amacıyla İstanbul Bilgi Üniversitesi bünyesindeki BilgiGender iş birliğiyle “Benim Adım İnsan” projesini hayata geçirmiştir.

Benim Adım İnsan projesi ile çeşitliliğin ve kapsayıcılığın önemine dikkat çekerken kişileri ayırıştıran kalıpları kaldırmaya, hak ve özgürlükleri güçlendirmeye yönelik farkındalık oluşturmayı da hedeflemektedir.

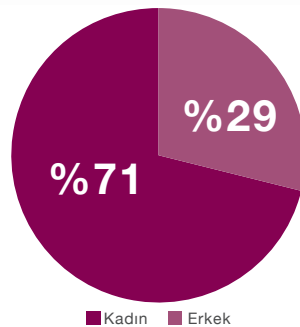

AstraZeneca, 2022 yılında Stevie Ödülü organizasyonunda Benim Adım İnsan projesi ile “Yılın İletişim ve Halkla İlişkiler Kampanyası Çeşitlilik, Eşitlik ve Kapsayıcılık” kategorisinde Gümüş Ödül’ün sahibi oldu.

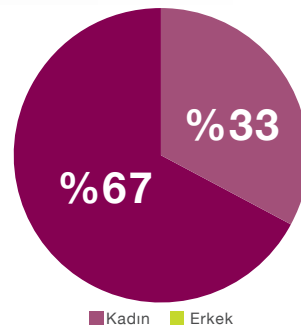
Çalışan Sayısı

Orta ve Üst Düzey Yönetici

Global Pozisyonlar

Kurum kültüründe de cinsiyet eşitliğini benimsemiş AstraZeneca’nın bünyesindeki çalışanların %48’ini orta ve üst düzey yöneticilerin %71’ini kariyerini bölgesel ve küresel rollere taşıyan çalışanların %67’sini kadın çalışanlar oluşturmaktadır.

Çevrenin Korunmasına Yönelik Çalışmalar

AstraZeneca çevrenin korunması hedefi ile ormanlaştırma çalışmalarına destek vermekte, çevresel etkilerinin azaltılmasına yönelik çalışmalarını hızlandırmaktadır. Sıfır Karbon Taahhüdü kapsamında 2025’e kadar emisyonu sıfıra indirmeyi ve 2030’a kadar tüm tedarik zincirinde karbon negatif olmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda 2024 sonu itibarıyla araç filosunun %77’sini ve 2025 yılının sonuna kadar filonun tamamını elektrikli araçlarla yenilemeyi amaçlamaktadır. AstraZeneca Türkiye, bu geçişte bağlı bulunduğu Orta Doğu ve Afrika Bölgesi’nde bir ilke imza atmıştır. Türkiye’nin farklı illerinde yaklaşık 300 kişiden oluşan saha çalışanlarının araçlarını %100 elektrikli araçlarla yenilemeye başlamıştır.

Gerçek Yaşam Verisi Çalışmaları Örnekleri

Selda Murat, Yüksel Çavuşoğlu, Mehmet Birhan Yılmaz, Özlem Yıldırım Türk, Nedret Ülvan, Ahmet Çelik, Murathan Küçük, Barış Kılıçaslan, Sanem Nalbantgil, Zerrin Yiğit, Hakan Altay. Patient Perception, Knowledge and Adaptation in The Management of Heart Failure: A Multicenter, Cross-Sectional, Observational, Questionnaire-Based Study: ADAPTATION HF. Turk Kardiyol Dern Ars. 2024; 52(1): 18-26

National multi-center observational retrospective study to understand treatment patterns and outcomes for stage III non-small cell lung cancer patients in Turkey: The STONE trial. Cem Onal, Ayse Nur Demiral, Banu Atalar, Deniz Yalman, Nergiz Dagoglu, Pervin Hurmuz, Petek Erpolat, Serap Akyurek, Sule Karabulut Gul, Tanju Berber, Ozan Cem Guler, Cenk Umay, Fatma Sert, Esra Kaytan Saglam, Eray Karahacioglu, Sumerya Duru Birgi, Gokhan Yaprak. International Journal of Hematology and Oncology doi: 10.4999/uhod.225876

Yorgancıoğlu, A., Aksu, K., Naycı, S.A. et al. Short-acting β 2-agonist prescription patterns in patients with asthma in Turkey: results from SABINA III. BMC Pulm Med 22, 216 (2022). <https://doi.org/10.1186/s12890-022-02008-9>

Erol MK, Kayıkçıoğlu M, Kılıçkap M. Rationale and design of the Turkish acute myocardial infarction registry: The TURKMI Study. Anatol J Cardiol. 2020 Feb;23(3):169-175. doi: 10.14744/AnatolJCardiol.2019.57522. PMID: 32120363; PMCID: PMC7222638.

